

Addendum

Initiatiefbeleidsnota

Sierteelt in Westerveld

19 mei 2025

Vooraf

Op 21 februari 2025 presenteerden de fracties van Partij van de Arbeid en Progressief Westerveld de Initiatiefbeleidsnota Sierteelt in Westerveld. Op basis daarvan werd op 25 maart 2025 een Dialoogsessie gehouden, waarbij de Raad in gesprek ging met 11 maatschappelijke organisaties en bewonersgroepen.

Ter voorbereiding op het debat over de Nota op 27 mei 2025 bieden de fracties van Partij van de Arbeid en Progressief Westerveld hierbij een Addendum aan, waarin zaken beschreven staan, die zich tot 20 mei hebben voorgedaan. Zelfs over deze korte periode zijn er veel nieuwe ontwikkelingen toe te voegen. Ten behoeve van de beknoptheid wordt daarin een keuze gemaakt. De indeling van dit Addendum volgt die van de Nota zelf.

Michiel van de Kasteelen, fractievoorzitter Progressief Westerveld
Ramona Rösener Manz, fractievoorzitter Partij van de Arbeid

Hs. 1. De sierteeltsector

CTGB Toelating

(14-05-2025) In de Nota worden uitspraken aangehaald van de Leidse hoogleraar De Snoo, die in september 2024 aangaf dat de onderzoeksmethodiek die het Ctgb gebruikt op het punt van de vraag of een stof kankerverwekkend is, wetenschappelijk ondeugdelijk is. Inmiddels heeft het Ctgb dat erkend: *“De organisatie die landbouwgif test op veiligheid voordat het mag worden gebruikt, past onder druk haar werkwijze aan. Ze geeft toe dat er jarenlang verkeerd is getoetst op de gevaren van kanker.”* Met het RIVM probeert het Ctgb nu binnen de Europese Unie steun te krijgen om ‘de internationale richtlijnen aan te scherpen’ en voortaan de eenzijdige test te gebruiken, schrijft het Ctgb aan landbouwminister Femke Wiersma. *“Het Ctgb erkent dat een strengere analysemethode ‘meestal de voorkeur’ heeft. De pesticidenwaakhond komt daarmee*

terug op de stellige ontkenning dat jarenlang de verkeerde statistische methode is gebruikt om middelen te toetsen op kankerrisico's." ([Dagblad Trouw](#))

NVWA Toezicht en handhaving

(28-02-2025) Persbericht PAN Netherlands: De NVWA heeft boetes opgelegd aan diverse bollentelers voor gebruik van verboden pesticiden. Dit heeft de NVWA afgelopen week aan Pesticide Action Network Netherlands (PAN-NL) laten weten. De NVWA controleerde de bedrijven naar aanleiding van een handhavingsverzoek van PAN-N). PAN-NL had eerder illegale middelen bij het testen van zomerbloembollen van deze telers gevonden. De bedrijven die de illegale middelen gebruiken, hebben van de NVWA een boete van ieder tweeduizend euro gekregen. ([Website PAN Netherlands](#))

Hs. 2 Maatschappelijke reactie

In dit hoofdstuk van de Nota wordt onder meer een beschrijving gegeven van de maatschappelijke onrust en de initiatieven, bewegingen en organisaties, die in de loop van de afgelopen 22 jaar rondom dit onderwerp zijn ontstaan. In aanvulling daarop zijn in ieder geval twee dingen te constateren. Allereerst heeft de onrust zich in Westerveld kwantitatief en in geografische zin in de recente weken sterk uitgebreid. Concentreerde het verzet zich wellicht eerder aan de kant van Dwingeloo (Lhee – Eemster), Wittelte en Diever, nu strekt die zich uit over de hele gemeente. Er zijn vele reacties op het voornemen tot sierteelt binnen gekomen uit Uffelte, Havelte, Darp, Fredriksoord, Wilhelminaoord en Vledderveen. Dat heeft ongetwijfeld ook te maken met de geografische uitbreiding van het areaal sierteelt. De Dorpsgemeenschap Havelte heeft zich (waarschijnlijk als eerste dorpsgemeenschap) uitgesproken in haar brief van 1 mei jl.

(Nieuw bewonersinitiatief) In dit kader moet specifiek melding worden gemaakt van het bewonersinitiatief in Wapserveen: Gifvrij Westerveld. Met 'Gifvrij Westerveld' is een 'vierde generatie' opgestaan van inwoners, die van de overheid vragen dit probleem aan te pakken. Deze 'vierde generatie' bouwt voort op allen, die – zoals te lezen in de Nota – in de afgelopen decennia dat verzet hebben opgezet, gevoed en aangewakkerd: De 'derde generatie', de ouders van de scholen in Diever en de bewoners van Boterveen, die middels AARDige Buren en met steun van Urgenda, hun toevlucht zochten in civiele procedures. De 'tweede generatie': de organisatie Meten=Weten, die al vele jaren onderzoek doet, bestuursrechtelijke zaken aanspant en de politiek bestookt, en die inmiddels tot ver buiten de grenzen van Westerveld en op alle bestuurlijke niveaus haar invloed doet gelden. En de bewonersgroepen van het eerste uur, zoals die aan de NoordLheederes. En zij allen zijn schatplichtig aan die 'eerste generatie' van Bollenboos (2003), en via hen aan allen die al vanaf de jaren 60 van de vorige eeuw het pesticidengebruik aan de orde stelden. Gifvrij Westerveld heeft [een eigen website](#), waarop zij hun doelstellingen uiteenzetten en waarop een petitie getekend kan worden (dat is inmiddels bijna 2500 keer gedaan). Het bewonerscollectief is gelieerd aan een Artsencollectief (zie onder h.s.6). En zij hebben Handhavingsverzoeken bij de gemeente Westerveld ingediend, gericht op meerdere percelen, waaronder een perceel op relatief korte afstand van de school van Wapserveen (zie onder h.s. 8)

Hs. 3 De rol van de overheid

Landelijke overheid

Op 15 mei jl. vond wederom een (in principe halfjaarlijks) debat plaats in de Tweede Kamer Commissie voor Landbouw over bestrijdingsmiddelen. Vanuit de kamer werd gepleit voor zonering. Daarbij speelde de verklaring van artsen (zie onder hs. 6) een rol. Ook de Raad van State uitspraak Holtingerveld (zie onder hs. 8) kwam in het debat ruim aan de orde. Vanuit de fractie van

D66 werd gepleit voor transparantie naar omwonenden over wat er door telers gespoten wordt; een pleidooi dat door meerdere (ook onverwachte) fracties werd ondersteund. De Minister van Landbouw en de Staatssecretaris van Volksgezondheid bleven echter bij oude standpunten: eerst bewijs voor causaal verband. De NSC-woordvoerder voorspelde dat als de minister deze weg bleef vervolgen er steeds meer rechtszaken zouden volgen.

Provincie Drenthe

Aan het eind van het onderdeel Provinciaal Beleid (Drenthe) in de Nota wordt het project 'Drentse Lelie' besproken. Inmiddels is via een WOO-verzoek de aanloop naar dit project (waarvoor de Provincie Drenthe € 750.000 heeft klaar liggen) boven tafel gebracht. Opvallend blijft de zeer directe betrokkenheid van de provincie in de hele voorbereidingsfase bij de ontwikkeling van een project, waaraan uiteindelijk provinciale middelen kunnen worden toegekend. Ook helder is de wijze waarop de bewonersorganisaties volledig buiten dit vooroverleg worden gehouden. Eén e-mail spreekt letterlijk van "*ongewenste partijen*". Een andere mail stelt: "*Omwonenden moeten goed geframed worden. Het wordt nu geakaapt door actieve groepen...*" En later over de uitnodiging voor de perspresentatie: "*Ik zou het fijn vinden dit zo min mogelijk in de publiciteit te hebben... Nu geven we de mogelijkheid voor bv M=W om kritische vragen te gaan stellen en aanwezig te zijn om de eerste positieve vibe te overrulen met kritische vragen en negativiteit*" ([Website Provincie Drenthe](#))

De uitspraak van de Raad van State van 2 april jl. in de zaak rondom het Holtingerveld, alsmede de reactie van de Provincie Drenthe daarop, wordt behandeld onder H.s. 8 Jurisprudentie.

Gemeente Westerveld

Naast de behandeling van de Nota op de afgelopen Dialoogavond van 25 maart jl. en in de komende debatronde van 27 mei a.s. is te melden, dat de gemeente Westerveld een aantal Handhavingsverzoeken heeft ontvangen, die met name gericht zijn op de gezondheidsrisico's voor omwonenden en op effecten op het milieu. Eén van deze [handhavingsverzoeken](#) speelt ten aanzien van percelen bij Wapserveen (zie onder h.s. 2 Gifvrij Westerveld). Vorig jaar werd een soortgelijk handhavingsverzoek ingediend ten aanzien van het perceel bij de basisschool in Diever, maar dat werd ingetrokken omdat de teler zich van dat perceel had teruggetrokken. Op het moment van schrijven van dit Addendum is de reactie van de gemeente Westerveld op de nu ingediende handhavingsverzoeken nog niet bekend.

Hs. 4 Biodiversiteit en natuur

(26-03-2025 – Interview prof. Dave Goulson) "*Populaties van insecten en andere geleedpotigen nemen snel af. Dit alarmerende verlies aan biodiversiteit brengt onze levensvreugde in gevaar. Immers, hoe zou de wereld eruit zien als kinderen zouden opgroeien zonder de vreugde van fladderende vlinders of zoemende hommels? Maar er staat meer op het spel. Onze voedselproductie is afhankelijk van gezonde en biodiverse ecosystemen voor bestuiving en vruchtbare grond. De huidige EU-verordening inzake pesticiden faalt volledig in de bescherming van niet-doelwitorganismen, zoals is gebleken in ons recente rapport 'Licence to Kill'.*" ([Website PAN Europe](#))

Hs. 5 Water

(06-03-2025) De Waterschappen reageren op een rapport van Natuurmonumenten over slechte waterkwaliteit: "*Op 6 maart publiceerde Natuurmonumenten een rapport over de waterkwaliteit in elf natuurgebieden. De organisatie concludeert dat de natuur achteruitgaat door vervuiling en verdroging. De Unie van Waterschappen deelt de zorgen van Natuurmonumenten en herkent de*

noodzaak om de druk op ons watersysteem te verminderen. Waterschappen blijven investeren in het herstellen en verbeteren van het watersysteem, maar schoon en gezond water vraagt ook gezamenlijke inzet van industrie, landbouw en het Rijk om vervuiling en verdroging te voorkomen.” ([Website Unie van Waterschappen](#)). Het rapport van Natuurmonumenten is te lezen via [deze link](#). Eén van de onderzochte gebieden is overigens het Holtingerveld.

Hs. 6 Gezondheid

Gelieerd aan het bewonersinitiatief ‘Gifvrij Westerveld’ (zie onder h.s. 2), is huisarts dr. Evelien van Soldt een initiatief gestart onder de titel **Dokter Evelien** (zie [website](#)), waarbij alle artsen van Nederland worden opgeroepen om “*op te komen voor de gezondheid van boeren en burgers! We verklaren dat we zeker weten dat de middelen die als pesticiden worden gebruikt, niet bewezen veilig zijn. Dat kunnen we met onze verantwoordelijkheid vanuit onze artseneed niet accepteren!*” De Artsenverklaring is inmiddels al meer dan 400 keer getekend door artsen en specialisten in heel Nederland. De verklaring stelt o.a.: “*Veel onderzoek heeft laten zien dat de stoffen in bestrijdingsmiddelen zich het jaar rond verspreiden en dat die stoffen een risico vormen voor de mens. Waarbij met zekerheid te zeggen is dat het effect op kinderen nog groter is. Aangezien de organen en systemen van kinderen nog in ontwikkeling zijn en hun lichaamsgewicht lager is, krijgen zij per kilogram lichaamsgewicht een hogere dosering van deze stoffen binnen, wat hun kwetsbaarheid vergroot. Hiertoe behoort ook het risico voor het ongeboren kind dat wordt blootgesteld via de moeder.*” De volledige tekst van de verklaring met bronnenlijst is [hier](#) te lezen.

In de Nota wordt gesproken over de grote risico's van resistente schimmels. Op dat gebied is er nieuw onderzoek: Door de opwarming van de aarde neemt het aantal gevaarlijke schimmelinfecties in Europa snel toe. Dat blijkt uit onderzoek van de Universiteit van Manchester onder leiding van de Nederlandse molecuulair geneticus Norman van Rhijn. Vooral mensen met een verzwakt immuunsysteem – door bijvoorbeeld kanker, transplantaties of ernstige virusinfecties – lopen groot risico. De onderzochte *Aspergillus* schimmels (*fumigatus*, *flavus* en *niger*) kunnen in de longen groeien en veroorzaken bij deze kwetsbare groep in 40% van de gevallen een dodelijke infectie. Resistente varianten laten het sterftecijfer oplopen tot wel 80%. (zie [website RTL Nieuws](#)). Voor een beschrijving van de oorzaken van deze resistentie zij verwezen naar de betreffende tekst in de Nota. Ook kan verwezen worden naar een recent [artikel op De Correspondent](#) hierover.

Hs. 7 Bedrijfsschade

In de eerste sectie van h.s. 7 wordt aangeduid dat de biologische sector economische schade lijdt door het overwaaien van pesticiden van belendende percelen. Caring Farmers heeft onlangs hierover (weer) de noodklok geluid aan de hand van het volgende voorbeeld: “*Biologische peulvruchten van een Groningse akkerbouwer – die anoniem wil blijven - zijn afgekeurd door te hoge concentraties van het bestrijdingsmiddel propamocarb. Deze fungicide heeft hij niet zelf gespoten, maar is afkomstig van de aardappelpercelen om hem heen. De teler draait zelf voor de kosten op. Caring Farmers luidt de noodklok en roept de politiek op om spuitnormen te verlagen en biologische boeren te beschermen door bufferzones in te stellen.*” (zie [website Ekoland](#))

Maar potentiële economische schade beperkt zich niet tot de biologische sector. Alle voedselproductie (ook de reguliere) kan schade oplopen doordat producten uit de handel genomen dreigen te worden. *Een onderzoek naar Poolse honing brengt een zeer zorgwekkend niveau van besmetting aan het licht. Gevaarlijke pesticiden zijn zelfs te vinden in een deel van de honing die wordt geproduceerd door kleine, door een familie gerunde bijenstallen. Meer dan de*

helpt van de monsters bevatte acetamiprid, een hersentoxische neonicotinoïde die PAN Europe onmiddellijk wil verbieden. Een reeks monsters overschrijdt de wettelijke veiligheidslimieten voor de gezondheid, wat aantoont dat er strengere beperkingen moeten worden toegepast. (zie [website PAN Europe](#))

In de derde sectie van dit hoofdstuk wordt gewezen op het potentiële risico voor de huizenmarkt. Het aantal meldingen vanuit bewonersorganisaties over kopers op de huizenmarkt, die navraag doen naar de risico's van pesticiden op naastgelegen agrarische percelen, neemt sterk toe en kan leiden tot het afzien van koop.

Hs. 8 Jurisprudentie

Op 2 april 2025 kwam dan de lang verwachte uitspraak van de Raad van State in de zaak van Milieudefensie Westerveld tegen de Provincie Drenthe inzake het Holtingerveld. De Rechtbank Noord-Nederland oordeelde in juni 2021 dat de lelieteelt in nabijheid Holtingerveld is aan te merken als project dat onder de werking van artikel 2.7 van de Wnb valt. Er is geen sprake van voortzetting van bestaand project. Er dient beoordeeld te worden of dit project significante gevolgen kan hebben voor het Holtingerveld. Daarbij gaat het met name om de inzet van drainage, beregening en bestrijdingsmiddelen. De Provincie was daartegen in beroep gegaan en voerde in deze zaak aan dat een afstand van 250 meter voldoende zou zijn om negatieve gevolgen van gewasbeschermingsmiddelen voor het Natura 2000-gebied uit te sluiten. Maar naar het oordeel van de Afdeling Bestuursrechtspraak is die afstand niet wetenschappelijk onderbouwd. Bovendien komt die afstand van 250 meter uit een onderzoek naar effecten van gewasbeschermingsmiddelen op omwonenden, terwijl het in deze zaak ging om de effecten op beschermde natuur. Ook het feit dat het College voor de toelating van gewasbeschermingsmiddelen en biociden (Ctgb) de gebruikte gewasbeschermingsmiddelen had toegelaten, maakt het oordeel in deze zaak niet anders. De beoordeling die het Ctgb maakt bij de toelating van gewasbeschermingsmiddelen is namelijk een andere dan het college moet maken bij besluiten op grond van de Wet natuurbescherming ([Website Raad van State](#)).

De interpretatie van deze uitspraak van de juristen van Meten=Weten is weergegeven op [de eigen website](#), in een opinieartikel op [Joop BNN VARA](#) en in een juridische verhandeling op [Pont Omgeving](#). De voorlopige eerste reactie van het College van Gedeputeerde Staten is neergelegd in een brief aan Provinciale Staten,

Eerder was bij [uitspraak van de Rechtbank Noord Nederland](#) van 6 maart 2025 in een zaak van Meten=Weten tegen de Provincie Drenthe m.b.t. lelieteelt op percelen bij Geeuwenbrug opnieuw vastgesteld dat Drenthe niet had mogen afzien van handhaven. De rechtbank heeft de provincie Drenthe de opdracht gegeven om een nieuw besluit te nemen op basis van de uitspraak. De rechtbank legt in de uitspraak uit dat het gebruik van bestrijdingsmiddelen bij het telen van lelies significante effecten kan hebben op Natura 2000-gebied Drents-Friese Wold & Leggelderveld. En dan is een vergunning verplicht. De teler beschikte niet over een vergunning en de provincie had deze niet geëist. Tegen deze uitspraak gaat de Provincie in Hoger Beroep, ongeacht de latere uitspraak van de Raad van State van 2 april.

In een reactie van de Provincie Drenthe op de uitspraak van de Raad van State ([per brief aan Provinciale Staten](#)) geeft het College van GS aan dat Drenthe alsnog het ingediende beroep tegen de uitspraak van 6 maart voort te zetten, ongeacht de latere uitspraak van de Raad van State. GS wil daarmee enkele 'belangrijke juridische vraagpunten opnieuw voorleggen'. Daarnaast wil GS verder in gesprek met meerdere organisaties over een 'toepassingsgericht spoor'.

Op basis van de uitspraak van de Raad van State heeft Meten=Weten nieuwe Verzoeken tot Handhaving ingediend, te weten voor 258 percelen in Drenthe, 30 percelen in Overijssel, en 64 percelen in Friesland.

Bij de gemeente Westerveld zijn eveneens Handhavingsverzoeken ingediend (zie onder h.s. 2 Gifvrij Westerveld). Deze zien in belangrijke mate op de bescherming van de gezondheid van inwoners, maar ook op de bescherming van het milieu.

Hs. 9 Mogelijkheden voor gemeentelijk beleid

Twee berichten uit Tubantia: *“Kun je als gemeente lelieteelt verbieden? Die vraag houdt politieke partijen en bewoners van het buitengebied in Hof van Twente bezig. In buurgemeente Haaksbergen hebben ze al meer dan tien jaar een duidelijk beleid rondom intensieve bollenteelt. En dat betekent dat er geen bollenveld te vinden is. (Tubantia 13-01-2025) | “Na alle ophef zijn er nu spelregels voor lelietelers in de Hof van Twente: ‘Minstens de helft van pesticiden moet biologisch’ De helft minder gif spuiten, een teeltvrije zone van 250 meter rondom scholen en een strook bloemen tussen het veld en de weg. Dat zijn de afspraken die gemeente Hof van Twente heeft gemaakt met de lelieteler die in de gemeente actief is. „Natuurlijk staat de gezondheid op één.” (Tubantia 22-02-2025)*